

1 IONI

Ioniva avuniqamakeru qara vara kora

Ihura qaqi vara himpima kovaro naaruvaini oru vauvaro airi ihi 60 ihie aitarovaro Ioniva maa uvara qara ruva tora. Ihu Karaitiva quqaa vai-intiqama viro vatani variqiro vu okarara iriate tiro, Ioniva vi uvaravata, Kotirara muntuka vate okararavata, tiva nimiharo qara ruva tora.

Ioniva Ihu Karaitirara tu uvara

¹ Nai tota entaqaahairo qaqi variqiro vi vau vaiintira, tenavu vi vaiintirara ni tiva nimirera. Tenavu vi vaiintira tentanavu avuqohai tave, viva uva turavata iriavaunara. Tenavu vira tavamaqi viha tentanavu kauquqohai vira utu varaavaunara. Tenavu tavauraro viva tivato uvaraqaahairo ekaa haikavano variqiro viharo qaqi variqiro vi vaira.

² Qaqi variqiro vi varia okarava viraqi vaivaro viva tinavu tivuqaa qovarama viro vaimanta tenavu tavaunara. Tenavu vira tavaunarara ti, niara mintima ti: Ekaa enta qaqi variqiro vi vaiva, tinavu Qokantiro variqiro viro, maa vataraqaa qovarama vumanta tenavu vira tavau-nararama furo.

³ Tenavu vira Qoravata vira Maaqu Ihu Karaitiravatamake vohaaraqi koqemake vaiha variqi vi vaunara. Nevata vohaa qaramake tinavu hampata vohaaraqi koqemake vaiha variqi vuata ti, tenavu vira tave, vira uvavata iriavaunara ni tiva nimi vaunara.

4 Ne tinavu hampata anomake quahaate ti, tenavu maa uvara qara ruva nimate vaunara.

Ovaqaa nuate tura

5 Tenavu maa uvara Karaitiva tinavu tiva timi uvara nivata tiva nimirera: Kotiva vaireva, ovavano vaivaro kia konkira ariva voqavanovata viraqi vaira.

6 Tenavu konkiraiqi vaina aararaqaa ni vaiha tiha, Tenavu Kotira hampata koqemake vohaa variqi vi vauro, tiarera, tinavu uvavanovata tenavu kaiqa varaariravavata, unaqaima varianaro.

7 Kotiva ovaqaa vaintemake tenavuvata ovaqaa vaiha nuarera, quqaama tenavu vohaaraqai vaiha nariara nariara koqema nimitaqi viha variqi vuariraro Kotira Maaqu Ihura naarevano tenavu qora kaiqa varaaina uvara nunkakero hiqama timitaqi vuanaro.

8 Tenavu tiha, Kia tenavu qora kaiqa vare vau-narave, tiarera, tenavu tentanavu unahaa tiariraro kia quqaa uvavanovata tinavuqi varianaro.

9 Tenavu tentanavu qora kaiqa vare variaina uvara qoqaa tiva qovarama kaarera, Kotiva tinavu avuqavuqama timite vaiva, viva nai tivataira avateharo, quqaama tinavu qora kaiqa uva nunka timiteharo tinavu avu aato hiqama timitaqi vuanaro.

10 〔Kotiva ekaa vaiinti nahentiara qora kaiqa vare variakave ti vairara ti,〕 tenavu tiha, Kia qora kaiqa vare vaunarave, tiarera, tenavu minti tivakeha Kotirara viva una uva ti vaivave tiariraro Kotira uvavano kiama tinavuqi varianaro.

2

Ihuva tinavu kahaqama timitaariravama vaivo tura

¹ Ti vaintivaravauvo, ne kia qora kaiqa varaate ti, te maa uvara qara ri vai. Tinavuqihairo vaiinti vovano qora kaiqa varairera, Ihu Karaitiva avuqavu ni vaiva, viva Kotira nai Qora aqanto vaiharo vi vaiintirara iriharo, nai Qorara mpo ike tiraro, vi vaiintira uva nunkama amitaarira.

² Kotiva tinavuara qora kaiqa vare vai uvara nunka nimitaarire tiro, Ihuva tinavuara iriharo qutu vura. Ihuva kia tenavu qora kaiqa vare vaunararaqai iriharo qutu viraitiro, viva ekaa maa vataraqaa variaka qora kaiqaravata iriharo qutu vura.

³ Tenavu Karaitiva tivatai uvara iriqi vuarera, tenavu homa vira vaintima vauro tirara.

⁴ Vovano Karaitiva tivatai uvara kia iriqiro viraitiro, te vira vaintima vauro tirera, vi vaiintiva una uva ti vai vaiintiva vairaro kia quqaa uvavanovata vi vaiintiraqi varianaro.

⁵ Karaitira uva iriqiro vi vai vaiintiva vaireva, quqaa Kotirara muntuka vate vai vaiintivama vairo. Maantimake tenavu Karaitikanti vohaa variqi vuaina okarara kankomake irirara:

⁶ Tenavu Karaitiva ni vauntemake nuarera, tenavu homa tiha, Tenavu Karaitikanti vohaa variqi vi vauraukave, tirara.

Qaraaka uva avataqi vuate tura

⁷ Ti navunaao, te maa uvara qara riha kia qaraaka uva avataqi vuateravauve turo. Te haarua uvaravatama ti vauro. Ne haaru hoqaramake Ihurara quqaave tu entara vi uvara irura.

„Kotiva haaru tiharo nariara nariara muntuka vataate tu uvara ne vi uvara irura.»

⁸ Vate te qaiqaa vi uvara qaraaka uva voqaantemake, qara ntuvake ni tiva nimirera. Karaitiva vi uvara iriqiro viharo niara no-raiqaakero muntuka vatora. Nevata vi uvara iriha, nariara nariara muntuka vateha variarara ti, ne konkiraiqiraqi ni varia entava taiqa vivaro ova tanava ite vai entava qovaramaviro vairo.

⁹ Vaiinti vovano nai kena vaiinti iri qoraiqama amite vaiva tiharo, Te ovaqaa ni vauraukave tirera, viva qaqiqai konkiraqi ni vaivama varianaro.

¹⁰ Vaiinti vovano nai kena vaiintiara muntuka vateharo ni vaiva, vi vaiintiva ovaqaa ni vaivaro vira kaiqaqaahairo kia vovano qora kaiqa varero hiqintuanaro.

¹¹ Vaiinti vovano nai kena vaiinti iri qoraiqama amite vaiva, vi vaiintiva konkiraqi niharo konkiraqi aararaqaa nuvaqiro vi vairo. Konkiraqiva vira avu qimpa kaivarora tiro, vi vaiintiva nai vuaina aarara kia ho tavaraitiro, hampi vi vaira.

¹² Ti vaintivaravauvo, Kotiva Karaitira kaiqarao tiro, viva ne qora kaiqa vare varia uvara nunka nimitairara ti, te ni qara nimate vauro.

¹³ Ne vainti qokavaravauvo, totaa entaqaahairo qaqi variqiro vi vau vaiintira ne vi vaiintirara kankomake iriarara ti, te nivata qara nimate vauro. Ne quvaaraa vaintivauvo, ne Sataanira aatarakaarara ti, te maa qarara nivata nimate vauro.

¹⁴ Ti vaintivaravauvo, ne tinavu Qorara kankomake iriarara ti, te nivata qara nimate vauro.

Ne vainti qokavaravauvo, totaa entaqaahairo qaqi variqiro vi vau vaiintira ne vi vaiintirara kankomake iriarara ti, te nivata qara nimate vauro. Ne quvaaraa vaintivauvo, ne kem-pukaiqaakeha variqi vi variavaro Kotira uvavano ni aato muntukaqi vaimanta ne Sataanira aatarake variarara ti, te ni qara nimate vauro.

¹⁵ Maa vataragaahainaa okaravanovata maa vataragaahainaa haikavanovata vairara, kia vi haikarara muntuka ntiramanta variata. Vainti vovano vataihainaa haikaraqai muntuka vatairera, vi vaiintiva tinavu Qora Kotirara kia muntuka vataanaro.

¹⁶ Vainti nahenti nai quaheraraqai iriqi vi vai okararave, vo haika taveha virara muntuka nti vai okararave, airi airaira vateha mahuta ti vai okararave, ekaa vi okarava vi okarava kia tinavu Qova inaihairo tuviritiro, nai vataihainaa okaraqaahairo qovaraiqi vairo.

¹⁷ Maa vatavavata, maa vataragaahainaa haikara muntuka nti vaivavata, ekaa vi haikava vi haikava taiqa viraro Kotira uva iriqiro vi vaira vaiintiva, vivaqaima ekaa enta qaqi variqiro vuanaro.

Karaitira navutaarara tura

¹⁸ Ti vaintivaravauvo, ekaara entavano aumantoma ani vaivo. Ihu Karaitira vira navutaava qovaraiqianarove ti vari uvara ne iriara. Maa entara Karaitira navutaaka airitahaa qovaramavi variavera tenavu kankomake iruraro ekaara entavano aumantoma vairo.

¹⁹ Karaitira navutaaka tota tenavu Ihura uva iri vaurauka hampata variqi vi, viraqaahai vika tinavu qaqirake vuara. Vika tinavu hampata

vohaa vaiinti variare tiatirio, vika maa entara tinavu hampata vohaama variqi vuatirio. Vika tinavu qaqirake vuamantara ti, tenavu kankomake tavauramanta vika kia tinavu hampata vohaara vaiinti variara.

²⁰ Ho ne Kotira Maraaura varaaka vaihara ti, ne ekaa Kotira uva quqaa uva kankomake iriara.

²¹ Te kia niara tiha, Ne kia quqaa uva kankomake iriakave, tunaravauve. Ne Kotira uva quqaa uva kankomake iriarara ti, te maa uvara ni qara ruva nimate vauro. Kia Kotira uva quqaa uvaqaahairo una uvavano ho qovaraiqianarove. Ne virara kankomake iriara.

²² Tavave una uva ti vaiva vaivo? Ihurara viva kia *Mesai*aavano vaivo ti vaiva, vi vaiintivama vairo. Vi vaiintiva minti tiharoma Ihura navutaigama amiteharo vira Qoravata vira Maaquvata qoririma amite vairo.

²³ Vaiintivano Kotira Maaqu Ihura qoririma amiteharo vira Qoravata qoririma amite vairo. Vaiinti vovano Ihurara quqaa viva Kotira Maaquve tirava, vi vaiintiva vira Maaqu vataakero vohaa vaiharo vira Qora vataakerovata vohaama varianaro.

²⁴ Tota hogare avuni irito uvara ne vi uvaraqqai koqemake iriqi vuata. Vi uvava niqira qaqi variqiro vi vairera, ne vira Maaquvata vira Qoravata vitanta hampata vohaaraqqi variqi vivara.

²⁵ Vira Maaquvano tinavuara vika mintiaqi viha ekaa enta qaqi variqi vuate tiro, nai kauqu aiqiqaa aqukero tivatora.

²⁶ Vaiinti vonavu ni kuntama vare qora aaraqaa vuru kareka auti variakara irihama, te maa uvara ni qara ruva nimate.

²⁷ Ho ne Kotira Maraḡura varaakama variara. Kotira Maraḡuravano ni muntukaḡi vaiharo ni numiḡe vairara tiro, qumina vovano Kotira okarara ni numiḡaantora. Kotira Maraḡuravano ekaa vo okara vo okara ni numiḡeharo kia una uvavata ni tiva nimiraitiro, quḡaa uvaḡai ni tiva nimi vaira. Kotira Maraḡuravano ni tiva nimi vai uvara iriḡi viha, Karaitira vataake vohaa variḡi vuata.

²⁸ Ti vaintivaravauvo, Karaitira vataake vohaa variḡi viha variata. Tenavu mintiake variḡi vi variariraro naantiara Karaitiva ḡovaraiḡina entara tenavu kia ḡetake kauriraiti, vira avuḡaa muntuka ḡihaaḡama kema vairara.

²⁹ Karaitiva kia ḡora kaiḡavata vararaitiro, avuḡavu ni vai okarara, ne virara kankomake iriakara ti, ne tavaivaro vo vaiintivano Karaitira voḡaantema kero avuḡavu ni vairera, ne homa vi vaiintirara Kotira vaintive tivara.

3

Tenavu Kotira vaintima vauro tura

¹ Ike, nantuma keroe Kotira muntukavano tinavuara vaivo? Kotiva tinavu Qova tinavuara voḡamakero muntuka vateharora tiro, viva tinavuara ne ti vaintairama variavo ti vaira. Quḡaama tenavu vira vaintairama vai. Vataihainaa okarara iri varia vaiinti nahentika Kotirara kia kankomake iri variarara ti, vika tinavu okararavata kia kankomake iri variara.

² Ti navunaao, vate tenavu Kotira vaintairama vai. Naantiara tenavu nana vaiinti voḡaarae

vairara? Kia tenavu vi okarara kankomake iriraiti, maa uvaraḡai kankomake irunara: Naantiara Karaitiva ḡovarama vina entara tenavu vira anomake tavaainarara ti, tenavu vira voḡaan-temake vairera.

³ Ekaa vaiinti nahenti vi entara vekaiḡiha variaka, ḡora kaiḡa varaarorave ti, Karaitiva koḡema kero nintemake, vikavata koḡemake nireka autiha variara.

⁴ Ekaa vaiinti nahenti ḡora kaiḡa vare variaka, vika Kotiva tivatai uvara raḡake variara. Kotiva tivatai uvara raḡake vaiva, vivama ḡora kaiḡa vare vaira.

⁵ Ne kankomake iriavaro Karaitiva vaiinti nahenti ḡora kaiḡa vare vai uvara nunka nimitareva ḡovarama vura. Karaitiva kia ḡora kaiḡavata vare vaivama vairo.

⁶ Vikantiro variḡiro vuarirava kia ḡora kaiḡavata varaḡiro vuanaro. ḡora kaiḡa varaḡiro vi vai vaiintiva, viva kia Karaitira tavaraitiro, vira okararavata kia kankoma kero iri vaira.

⁷ Mpo, ti vaintivaravauvo, kia ḡaḡi kaivaro vovano ni kuntama varero hampi aaraḡaa vuarire. Vaiinti vovano avuḡavu kaiḡa vare vai vaiintiva, vi vaiintiva avuḡavu ni vai vaiintivama vairo. Vi vaiintiva Karaitiva nintema kero avuḡavu ni vaivama vairo.

⁸ Sataaniva hoḡare entaḡaahairo ḡora kaiḡaḡai varaḡiro vi vairara tiro, ḡora kaiḡa vare vai vaiintiva Sataanira vaintima vairo. Kotira Maaḡvano Sataanira vaaḡu kaiḡa ekaara vehi autukareva maa vataaraḡaa ḡovarama vura.

⁹ Vaiintivano Kotira vainti vaivaro Kotira avu aatovano vi vaintiraḡi vaivarora tiro, vi vaiintiva

kia ho vaaqu kaiqa varaqiro vuanaro. Kotiva vira Qova vaivarora tiro, vi vaiintiva kia ho vaaqu kaiqa varaqiro vuanaro.

¹⁰ Tenavu nantiakee vi vaiintiva Kotira vainti vaivo, vi vaiintiva Sataanira vainti vaivo, tirara? Maantimakema tenavu vira viraagamake tavarara: Kia avuqavu kaiqa varaqiro vuariravave, kia nai kena vaiintiara muntuka vataariravave, minti variaka kiama Kotira vainti vaivarave tirara.

Nariara nariara muntuka vataate tura

¹¹ Ne tota hoqare iru uvava, vi uvava tinavuara mintima tiro: Ne nenta kenaukara muntuka vateha variate, tura.

¹² Tenavu haarua vaiinti Kenira aanaraarora. Vi vaiintiva Sataanira vainti vaiharo nai qata arukora. Nana kaarae Keniva nai qata arukorave? Maa haikara kaarave: Kenira kaiqavano qora kaiqa vauvaro vira qata kaiqavano koqe kaiqa vaura kaara viva nai qata arukora.

¹³ Ti qata vakaa, Kenira aanare vataihainaa okara iri variaka ni navutaiqama nimate vaivera, kia ne virara ravuku vuata.

¹⁴ Tenavu tentanavu kena vaiintiara muntuka vate vaunarara ti, tenavu kia ekaara qutu vuari-rauka vairaiti, tenavu ekaa enta qaqi variqi vi variariraukama vai. Nai kena vaiintiara iri qoraiqama amite vaiva, ekaara qutu vuariravama vairo.

¹⁵ Nai kena vaiintiara iri qoraiqama amite vaiva, viva vora aruke vai vaiintira voqaarama vairo. Ne kankomake iriarave. Vora aruke vaiva, vi vaiintiva kia ekaa enta qaqi variqiro vuariravama vairo.

¹⁶ Ihuva tinavuara iriharo qutu vuataa ivaro qutu vurara ti, tenavu vira muntutavano tinavuara vairara kankoma irunara. Ihuva mintirara ti, tenavuvata vira aanare tentanavu kenaukara iriha qutu vuataa irage qutu vuariravama vairo.

¹⁷ Vaiinti vovano airi airaira vate vairava tavairaro vira kena vaiinti vovano kia ho karave airairave vatairava vairaro virara kia aaqurihama amitairera, nantiakeroe vi vaiintiva ti muntutavano Kotirara vaivo tianaro?

¹⁸ Ti vaintivaravauvo, tenavu kia tentanavu kena vaiinti kahaqiraiti, qumina noqihai tiha, Ti muntutavano ti kena vaiintiarara vaivo, tiarora. Tenavu tentanavu kena vaiinti kaiqa vara nimitaha, viraqaahai tinavu muntutavano vikara vaivo tiarirava homa varianaro.

¹⁹ Tenavu tentanavu kena vaiinti kahaqama nimitaqa vuarera, tenavu tentanavu quqaa okaraqaa variqi vuainarara kankomake iri, naantiara tenavu Kotira avuqaa vaiha kia qetaraiti, muntuka qihaaqamake vairara.

²⁰ Tinavu muntutavano tinavuqaa uva vatero tiharo, Ne kiama Kotira vainti variavo, tirera, Kotiva tinavu avu aato muntuka aataro kero ekaa haika tave vaiva, „viva tinavuara ne ti vaintima variavo tianaro„.

²¹ Mpo, ti navunaao, tinavu muntutavano kia tinavuqaa uva vatairera, tenavu kia qetaraiti, Kotira avuqaa vaiha muntuka qihaaqama kema vairara.

²² Tenavu viva tivatai uvara iriqi viha Kotira antuqavano vai kaiqara varaqi vuarera, tenavu nana nana haikarae Kotira iraariraro viva vi haikara homa tinavu timianaro.

²³ Kotiva tivatai uvava maantimama vairo: Ne Ihu Karaitirara quqaama viva Kotira Maaquve tivakehama virara kempukaiqaake iriqi vuate. Ihu Karaitiva niara ne nariara nariara muntuka vateha variate ti uvara, vi uvara iriqi vuate, tura.

²⁴ Vaiinti vovano Kotira uva avataqiro ni vaiva, vi vaiintiva Kotira vataakero vohaa variqiro vi vaivaro Kotiva vi vaiintira vataakero vohaa variqiro vi vaira.

Kotiva nai Maraḡura tinavu timirara ti, tenavu homa tiha, Kotiva tinavu hampata vohaa variqiro vi vaimanta vaunarave, tirara.

4

Ne vaanavano tina uvarara Kotira uvave tivovave tura

¹ Mpo, ti navunaao, una vaiinti airitahaa vo vata vo vataini niha tiha, Te paropeti vaiintivanove, ti variara. Vaiinti vovano anirero niara minti tirera, hauri vira uvara vaaka quqaave tivora. Ne vira kaiqa avatamake tavaata. Kotira Maraḡuravanoe vira kahaqi vaivaroe viva minti tivo, vaanavanoe vira kahaqi vaivaroe viva minti ti vaivo, tiata.

² Ne Kotira Maraḡuravano ti vaina uvara maantimakema kankomake iriyara. Ne vaiinti vo avateha tavaivaro viva tiharo, Quqaama Ihu Karaitiva Kotiva inaihairo tuvuntero vaiintiqama vurave, tirera, ne virarama tiha, Quqaama Kotira Maraḡuravano vi vaiintira kahaqi vaivaro vi uvara ti vaivo, tiata.

³ Ne vo vaiinti avateha tavaivaro viva Ihura okarara una uvave tirera, ne vi vaiintirara

mintima tiata: Kotira MaraQuravano kia vira ka-haқи vaivaro viva una uvaqaima ti vaivo. Vaanavano Sataaniva vainaihairo vi vaiintira uva qo-varaiqamake vaivo, tiata. Karaitira navutaigama amite vai okarava aniainarara ne virara iriara. Vate maa entara una vaiintinavu Karaitira navu-taaka vaakama qovaramavi Sataanira uva ti vari-ara.

⁴ Mpo, ti vaintivaravauvo, ne Kotiva ikama variavo. Kotira MaraQuravano ni muntukaқи vaiva, viva mpeqavano vaiharo vaanavano ka-haқи vaimanta una uva ti varia vaiintika naatara kairara ti, nevata vi vaiintika naatara kaarave.

⁵ Vokiaka maa vataragaahainaa uva okaraqai iriқи vi variakara ti, vinavuka vi okararaqai vaiinti nahenti tiva nimi variamanta vika aato nimiha vinavuka uva avataқи vi variara.

⁶ Tenavu kia vinavuka voqaantemake vairaiti, tenavu Kotiva ikama vaunara. Maantima ke-hama tenavu vo vaiinti vo vaiinti uva iriha, rairakeha tiha, Vi vaiintiva Kotira vaintive, maa vaiintiva kia Kotira vaintive, tirara. Kotira okara irireka auti variaka, vika tinavu uva irivara. Kia Kotira okara irireka auti variaka, vika kia tinavu uvavata irivara.

Kotira muntukavano vairara tura

⁷ Mpo, ti navunaao, kaiqe nariara nariara muntuka vateha variari. Vi okarava Kotiva inai-hairo tuvira. Vorara vorara muntuka vateharo ni vai vaiintiva, vi vaiintiva Kotira vaintima vairo. Vi vaiintiva homa Kotira okarara kankomake irunarave tianaro.

⁸ Kotiva vaireva, viva vorara vorara muntuka vate vaivama vairo. Viva minti vairara tiro, vaiinti vovano vorara vorara kia muntuka vate

vairava, vi vaiintiva kiama Kotira okarara kankomake irianaro.

⁹ Kotira muntukavano tinavuara vaira maantimakerō tinavu humigero: Tinavuara vika ti Maaquqaahai qaqi variqi vuate tiro, Kotiva nai Maaqu vohaiqa vataini atitovaro viva tinavuara iriharo qutu vura.

¹⁰ Kotiva muntuka vate vai okarava maantimama vairo: Tenavu Kotirara kia muntuka vataavauraro vivaqai tinavuara muntuka vateharora tiro, tinavu vaaqu kaiqa varaaina uvara nunka timitaarire tiro, nai Maaqu varakovaro viva tinavuara iriharo qutu vura.

¹¹ Mpo, ti navunaaō, Kotira muntukavano tinavuara mintima kero vairara ti, tenavuvata mintimakeha nariara nariara muntuka vateha variari.

¹² Kiama vovano Kotira viri tavaiva vaivarovata, tenavu nariara nariara muntuka vateha variqi vuarera, Kotiva tinavu vataakero variqiro vi vairaro tinavu muntukavano quqaama Kotirara varianaro.

¹³ Kotiva nai Maraqura tinavu timirara ti, tenavu homa tiha, Tenavu Kotira vataake variqi vi vauraro Kotiva tinavu hampata variqiro vi vairave, tirara.

¹⁴ Tenavu vira Maaqu tentanavu avuqohai tavauraukara ti, tenavu nivata tiva nimi tiha, Tenavu vataini variariraukara kuvantu timitaarire tiro, vira Qova nai Maaqu atitovaro tuvurave, ti vaunara.

¹⁵ Ta vaiintivae Ihurara quqaama viva Kotira Maaquvano vaivo tirera, Kotiva vi vaiintira

vataakero variqiro viraro viva Kotira vataakero variqiro vuanaro.

¹⁶ Tenavu tavauraro quqaama Kotira muntukavano tinavuara vairo. Kotiva vaireva, viva vorara vorara muntuka vate vaivama vairo. Vorara vorara muntuka vateharo variqiro vi vairava, viva Kotira vataakero variqiro vi viraro Kotiva vira vataakero variqiro vuanaro.

¹⁷ Tenavu mintiake variqi vuariraro viraqaahairo tinavu muntukavano Kotirara quqaa vairaqe tenavu maa vataraqaa vaiha Karaitiva ni vauntemake nirara. Tenavu mintimake nuvaqi vuarera, naantiara Kotiva *ko* tiaina entaraqaa tenavu kia qetaraiti, muntuka qihaaqama kehama vairara.

¹⁸ Quqaa muntuka vate vai okarava aatu ite vai okarara qaqini varake vairara tiro, Kotirara muntuka vate vairava kiama Kotira aatu qetaanaro. Kotiva nai qora kaiqa kaara ti ruqutuan-torave tiro, Kotira aatu qete vairava, vi vaiintiva kia ho quqaiqama kero Kotirara muntuka vataariravama varianaro.

¹⁹ Kotiva naane tinavuara muntuka vate vairara ti, tenavuvata nariara nariara muntuka vateha vaunara.

²⁰ Vaiinti vovano tiharo, Ti muntukavano Kotirara vaivo, tivakeharo, nai kena vaiintiara iri qoraiqama amite vairera, vi vaiintira uvavano una uvaqaima varianaro. Vaiinti vovano nai avuqohairo tavaaina vaiintirara kia muntuka vatairera, nantiakeroe viva nai avuqohairo kia ho tavainara Kotirara muntuka vataanaro?

²¹ Karaitiva tinavuniara maa uvara tivatero tiharo, Kotirara muntuka vate vairava nai kena vaiintiaravata muntuka vataarire, tura.

5

Vataihainaa okara aatara kaainarara tura

¹ Tau vaiinti nahentikae Ihurara tiha, Viva quqaama *Mesaiavano* vaivo, ti variaka, vika Kotira vaintima vaivaro Kotiva vika Qovama varianaro. Vira Qorara muntuka vate vairava, vira vaintairaravatama muntuka vataanaro.

² Tinavu muntukavano Kotirara vairage tenavu Kotiva tivatai uvara avataqi vuarera, tenavu homa tiha, Ti muntukavano Kotira vaintairaravata vaivo, tirara.

³ Tenavu Kotiva tivatai uvara iriqi vuarera, tenavu homa tiha, Ti muntukavano Kotirara vaivo, tirara. Tenavu kiama vukaari utuqi viha Kotiva tivatai uvara iriqi virara.

⁴ Tenavu Kotira vainti vaihara ti, homa vataihainaa okara aatara karara. Tenavu Ihurara kempukaiqaake iriqi viha homa vataihainaa okara aatara karara.

⁵ Ta vaiintivae vataihainaa okara ho aatara kaanaro? Ihurara quqaa viva Kotira Maaquvano vaivo ti vairava, vivama homa vataihainaa okara aatara kaanaro.

Ihu Karaitira okarara tura

⁶ Ihu Karaitiva vataini tuvurero namari varero nai naare raurukero qutu vura. Viva kia namariqai vararaitiro, viva nai naare raurukero qutu vura. Kotira MaraQuravano quqaa uvaqai ti vaiva vaiharora tiro, vivavata Ihura okarara tiva qovaramake vaira.

⁷ Taaramonavuvano Ihura okarara tiva qovaramake variara.

⁸ Kotira Maraḡuravanove, Ihuva namari varovave, Ihura naarevano katariḡaa ntava vuvave, vinavuka taaramonavuvano Ihura okarara vohaa uvaḡai ti variara.

⁹ Qumina vaiintivano tiva qovaramake vai uvarara tenavu vira uvara quḡaaave ti vaunara. Kotiva tiva qovarama kai uvava qumina vaiinti uvavata aatarakero vairara ti, tenavu Kotiva Ihurara viva ti Maaḡuvano vaivo tu uvara voḡavata virara quḡaaave tirara.

¹⁰ Kotira Maaḡuara quḡaa vivave ti vaiva vaivaro vira muntukaḡihairovata vi uvarara quḡaa uvama vaivo ti vaira. Kotira uvara kia quḡaa uvave ti vai vaiintiva, vi vaiintiva Kotirara una uva ti vaivavema tianaro. Kotiva Ihurara ti Maaḡuve tu uvarara, vi vaiintiva kia quḡaa uvave tirara tiro, viva Kotirara una uva ti vaivavema tianaro.

¹¹ Kotiva tiva qovaramake vai uvava maantimama vairo: Tinavuara vika ekaa enta ḡaḡi variḡi vuata tiro, Kotiva nai Maaḡu tinavuara iriharo vara kaira. ḡaḡi variḡi vi varia okarava nai vira Maaḡuḡi vairara tiro,

¹² vira Maaḡuntiro variḡiro virava ḡaḡi variḡiro vuanaro. Kia Kotira Maaḡuntiro variḡiro virava kiama ḡaḡi variḡiro vuanaro.

Tenavu ḡaḡi variḡi vuaina okarara tura

¹³ Te ne Kotira Maaḡuara quḡaa vivave ti variaka, ne ekaa enta ḡaḡi variḡi vi varia okarara kankomake iriate ti, te maa uvara ni ḡara ruva nimate vauro.

¹⁴ Tenavu Kotira antuqavano vaina okarara iriha nana nana haikarae vira iraarera, viva tinavu uva homa irianaro. Viva tinavu uva iri vaiva vaimantara ti, tenavu muntuka parumake Kotira aare vaunara.

¹⁵ Kotiva tinavu uva iri vaiva vaimantara ti, tenavu kankomake iruraro viva tenavu vira iraaia haikara tinavu ho timiariravama vairo.

¹⁶⁻¹⁷ Ne tavaivaro Kotira vainti ni qata vakaa vovano kia vira kaara ekaara qutu vuaina kaiqara qora kaiqa vara kairera, ne vi vaiintirara Kotira aaraivaro Kotiva vira kahaqama amitairaro vi vaiintiva qaqi variqiro vuarira.

Kia te kempukaiqaakero vaaqu aaraqaa ni vai vaiintiraravauve turo. Qora kaiqa vo vaiintivano vira vara kairera, viva homa Kotira aaraanaro. Qora kaiqa vo vaiintivano vara kairera, vi kaiqara varainara kaara viva ekaarama qutu vuanaro. Te vi kaiqara varakaaina vaiintirara kia Kotira aarama amitaate turo.

¹⁸ Tenavu kankomake tavaunarave. Kotira vaintivano kiama qaqiqai vaaqu kaiqa varaqiro vuanaro. Kotira Maaquvano viraqaa koqemakero raqiki vairara tiro, Sataaniva kiama vira qoraiqama amitaanaro.

¹⁹ Tenavu kankomake irunarave. Tenavu Kotira vaintaira vauramanta qaqi vataini varia vaiinti nahentika kia Kotira uva iri variaka variavaro Sataanivama vikaqaa raqiki vairo.

²⁰ Tenavu qaiqaa kankomake irunarave. Kotira Maaquvano vataini tuvuntero tinavu avu aato kahaqama timitaimanta tenavu quqaa Variqavano vairara kankomake irunara. Tenavu vira Maaqu Ihu Karaitira vataake variqi viha, tenavu quqaa Kotiravata variqi vi vaunara. Kotiva

quqaa Variqavanoma vairo. Viva quqaa ekaa enta qaqi variqiro vi vai okaravama vairo.

²¹ Mpo, ti vaintivaravauvo, rauriha variate. Kia una variqanavu vainaini variate, turo.

Kotira Uva
The New Testament and portions of the Old
Testament in the North Tairora Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Olpela Testamen
long tokples Tairora long Niugini

copyright © 1979, 1994, 2005, 2008, 2009, 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tairora

Dialect: North Tairora

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-05-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025

909b265f-c886-56ae-b943-fdc12fe46c5e